

Langs kysten eller landevejen?

Mellem Snogbæk Nederby og Ballegård skal man vælge, om ruten skal gå langs kysten eller dreje ind i landet og følge en mere befærdet vej.

Kystruten byder bl.a. på 2,8 km strandbred. Ruten er udfordrende og kan være vanskelig at forcere, bl.a. på grund af grene og stammer. Omvendt er der masser af muligheder for leg og motion på den krævende distance.

Følges Alssundstien i stedet via landevejen, fører ruten tæt forbi herregården Ballegaard, hvis stuehus fra 1771 er fredet. Fra vejen kan man bl.a. opleve et 220 meter nyt stendige, der er levested for mange padder og smådyr. Området omkring Ballegaard har en stor bestand af flagermus, og jævnligt flyver flagermus ind i Ballegaards store hall. Der er observeret mindst fire forskellige arter flagermus: Sydflagermus, Pipistrelflagermus, Dværgflagermus og Vandflagermus.

”Det Europæiske Fællesskab og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af projektet.”

Cartooncean, 2015

Alssundstien

Vandrerute fra Alsion til Ballebro

Projekt Diger og hegn

Nybøl Nor stien er en del af Projekt Diger og hegn, som er delvist finansieret af Det Europæiske Fællesskab og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri. Projektet sætter fokus på digerne og de mange levende hegn, som er så karakteristiske for landskabet på Sundeved.

Sønderborg Kommune
Natur og Miljø
Rådhusvej 10
6400 Sønderborg
www.sonderborg.dk

Alssundstien

Alssundstien løber langs det smukke Alssund fra Alsion til Ballebro. Alssundstien er 17 km lang og følger Nydamstien på en mindre del af ruten. Ruten byder på en afvekslende tur langs kysten og går også gennem skove og små, hyggelige landsbyer. Langs Alssundstien findes et rigt dyre- og fugleliv, ikke mindst i de mange levende hegn. Vandring på Alssundstien er også en vandring i historiens fodspor – fra de tidligere jernalderbeboere, over hertuger og herremænd, til krigen i 1864.

Alsion

På Alsion er uddannelse, forskning og kultur samlet under ét tag. Den unikke og 28.428 kvadratmeter store bygning er anlagt i perioden 2004-2007. Alsion er hjemsted for Syddansk Universitet, forskerpark, private virksomheder, café og Sønderjyllands Symfoniorkester i en af Europas bedste akustiske koncertsale for klassisk musik.

Foran Alsion, ud mod Alssund, ses skulpturen Alssund Pavillon, der er skabt af den berømte dansk-islandske kunster Olafur Eliasson. Herfra er der også udsigt til Sønderborgs østlige havnefront, hvor den gamle industrihavn er under forvandling til et livligt byområde præget af spændende arkitektur og mange aktiviteter.

Det er den verdenskendte arkitekt Frank Gehry, som bl.a. står bag Guggenheim museet i Bilbao, der har udviklet planen for Sønderborgs kommende havnefront.

Sandbjerg Gods

Sandbjerg Gods blev grundlagt af Hertug Hans den Yngre kort efter, at han overtog Sønderborg Slot i 1571. Hertug Hans var berygtet for sin hårde fremfærd overfor bønderne på godset. Det siges, at han bl.a. skød en mand for at samle brænde på godsets jord, ligesom han skulle have ladet syv bønder hænge for at stjæle kasseret og fordærvet kød fra godset.

I 1673 overtog Reventlow-familien Sandbjerg Gods og lod i 1788 et palæ opføre på pynten ud til Alssund. Sandbjerg forblev i familiens eje helt frem til slutningen af 1920'erne og levede en noget omskiftelig tilværelse som bl.a. højskole, husholdningsskole og hestestutteri. I 1929 købte overretssagfører Dahl og hans hustru Ellen Sandbjerg Gods. Ellen Dahl var søster til Karen Blixen, og både Ellen og hendes mand var kendt for deres dybe engagement i Grænselandets problemer. Efter Knud Dahls død åbnede Ellen Dahl Sandbjerg Gods for kulturpersonligheder og videnskabsmænd. I 1954 skænkede hun godset til Århus Universitet, der i dag driver kursusvirksomhed i bygningerne.

Sottrup Storskov

Sottrup Storskov er en varieret kystskov. Her er både høje bøgetræer med et tæt anemoneflor i foråret, sumpede områder med ask og vandhuller, tætte krat samt åbne, dyrkede marker med levende hegn. Ofte kan man finde spor af grævlinger på stien, og i skrænten ved siden af stien ses en temmelig stor grævlingegrav.

I skoven er der opsat redekasser til stor skallesluger, der naturligt yngler i hule træer. Kasserne har vist sig også at være velegnede til natugler. Det er værd at holde øjnene ekstra åbne, for skoven byder også på planten hvid hestehov. Planten vokser flere steder på egnen, men i resten af landet er den sjælden.

Rekonstruktion af Nydamsbåden og jernaldernaust

Ved udgravninger i Nydam Mose fandt man i 1863 tre store både samt en del oldsager fra år 200-550. På grund af krigsudbruddet i 1864 stoppede udgravningerne, og to af bådene samt mange effekter gik tabt under krigen. Den ene båd, Nydambåden, blev i hemmelighed bragt til Korsør, men måtte som led i fredsslutningen udleveres til Kiel i 1868 sammen med en række oldsager fra mosen. I dag kan båden og de mange spændende mosefund derfor ses på Gottorp Slot i Slesvig.

I tæt samarbejde med Vikingemuseet i Roskilde har Nydambådens Laug ved Sottrupskov bygget en rekonstruktion af den 23,7 meter lange båd. Som den oprindelige Nydamsbåd har rekonstruktionen Nydam Tveir hverken mast eller sejl og skal derfor roes af 30 mand. I vinterhalvåret ligger båden i en smuk rekonstrueret jernaldernaust (bådehus) helt ned til vandet ved Sottrupskov. Bygningen er 25 meter lang og er bygget efter norsk forbillede. Samtidig er der anlagt en ca. 100 meter fortøjningsbro, hvor Nydam Tveir ligger i sommerhalvåret, når den ikke er på togt eller gæstevist.

Krigen i 1864 og Snogbæk Hage

Langs Alssundstien findes mange spor efter krigen i 1864, heriblandt flere fredede krigergrave, bådslidsker og kanonstillinger langs kysten, ligesom der er rester af kolonnmærker i de ældste træer. Den preussiske hær lå i bivuak i Sottrup Storskov, imens palæet på Sandbjerg Gods blev benyttet som hovedkvarter. På den anden side af Alssund stod den danske hær. Kl. 2 om natten den 29. juni 1864 gav Sandbjergs store ur signalet til invasion. Første angrebsbølge bestod af 2500 preussiske soldater fordelt i 163 både, der i ly af mørket sejlede over det smalle Alssund.

Ved Snogbæk Hage lå det nordligste af de preussiske batterier. Men modsat de andre batterier lå Snogbæk Hage-batteriet ikke skjult i skoven. Derfor skulle bådene søsættes i Ballebro længere mod øst og passere forbi Snogbæk Hage for at slutte sig til angrebsstyrken. Overraskelsesmomentet var helt afgørende for succes, så ikke engang den preussiske kystvagt ved Snogbæk Hage fik besked om den forestående invasion. Da 42 både kom glidende, råbte kystvagten derfor straks vagt i gevær og begyndte at skyde. Han troede, at det var den danske hær i gang med en landssætningsmanøvre. Dermed kunne den preussiske invasion være blevet afsløret, men ved et rent tilfælde skete det ikke. Danskerne troede nemlig, at det var en dansk lodsbåd, som kystvagten havde observeret og skudt efter.

- I batterierne ved Snogbæk Hage var der opsat 16 kanoner
- Der er ca. 1 km over Alssund fra batteriet ved Snogbæk Hage til Arnkils nordligste kyst
- I kampen om Als blev den danske hærs tab på i alt 3.148 døde, sårede eller tilfangetagne, mens de tilsvarende preussiske tab var på 372 mand